

De erfenis van Leo Schenkelaars

22

In de vorige Bouwbrief schreven wij over het overlijden, op 95-jarige leeftijd, van Leo Schenkelaars. Tot twee dagen voor zijn dood was nog in de weer met het maken van pijpjes voor een klein kistorgel. Zijn dochter Jacqueline vroeg ons of wij met een paar mensen van het Bouwerskontakt langs wilden komen om te adviseren over zijn nalatenschap. Dus togen wij op de laatste dag van maart naar Hoogland (bij Amersfoort) om in de woning waarvoor Leo zelf de bouwtekeningen had vervaardigd de collectie aan instrumenten en de werkplaats te inspecteren. De instrumenten vielen op door hun veelzijdigheid en prima afwerking. Het ging hem om het maken zelf en om creatieve oplossingen te bedenken voor technische problemen die hij tegenkwam. Dat is hem bij zijn draailier uitstekend gelukt. Toen hij hem op een gegeven moment aan zijn dochter Pauline, die zelf professioneel blokfluitiste is, liet zien, was het instrument al jaren af. Van een ander instrument, de nonnentrompet (andere namen: tromba marina of Trumscheit) was het meer mensen bekend dat Leo daar mee bezig was, want daarover schreef hij een uitgebreid artikel in Bouwbrief 109 (2003). Hetzelfde geldt voor het klavecitherium, door hem omgebouwd vanuit een eerder gemaakt Italiaans klavecimbel (Bb 111, 2003).

Leo heeft zeker niet alles zelf hoeven bedenken. Zo volgde hij cursussen bij het Bouwerskontakt. Onder leiding van Peter Hoogerheide bouwde hij een portatiefje, een positieforgel met één register en een groot kistorgel met vier over bas en discant verdeelde registers en twee aparte voor de discant. Verder heeft Leo ook een viertal draaiorgeltjes gemaakt. Het meest door Leo gebruikt was een draaiorgeltje op wielen (de 'Monkey Tonky') waarvan de luiken waren opgesierd met reproducties van schilderijen van Chagall. Dan waren

er nog twee kleinere en een iets grotere draaiorgel die we verder niet uitvoerig hebben bekeken. Leo speelde zelf ook (moderne) dwarsfluit, waaronder een van grenadille van het merk Hofinger (Brussel). Alle werkende instrumenten blijven in de familie of krijgen een bestemming elders.

Dan naar de werkplaats, of beter gezegd: werkplaatsen, want Leo had er twee. De ene was ingericht voor houtbewerking, de andere voor metaal, en allebei vol met machines, gereedschappen, onderdelen

van instrumenten en materialen daarvoor. Voor buitenstaanders nogal onoverzichtelijk, Leo was de enige die hier de weg wist. Leo heeft ook veel hulpstukken en onderdelen voor instrumenten zelf gemaakt, zoals een windmotor voor een orgel (Bb 100, 2001) en een hulpstuk voor het frezen van bovenlabia van orgelpijpen (Bb 86, 1997).

de bak bij elkaar te zoeken. De schuurschijf en freeskolom (Makita) met kruistafel (Wolfkraft) zijn praktische apparaten, veel gebruikt en goed onderhouden.

Verder lag er in de houtwerkplaats een

Foto van de houtwerkplaats, met twee werkbanken met diverse machines en talloze laadjes en bakjes met gereedschappen en troepjes. De houtdraaibank (op onderstel) ziet er degelijk uit, maar we zagen geen klauwplaat of andere voorzieningen. Het zal nog een klus zijn om alle onderdelen en gereedschappen voor

verzameling houten pijpen voor een (draai) orgel, en in de kast de wanhoop voor elke opruimploeg: een veelheid aan latjes, mallen, schuurbanden, aandrijfriemen (etc, etc).

In de metaalwerkplaats staat een grote oude metaaldraaibank (merk Simplex, hoe heeft Leo het gevaarte ooit hier geplaatst gekregen?), ongetwijfeld een heel goede machine, maar minder geschikt voor de gemiddelde instrumentenbouwer die meer profijt heeft van een veel kleinere draaibank. Bij de rechterfoto: een stilleven met allerlei sleutels, hulpstukken en onderdelen voor deze draaibank. Verder een kistje met spantangen, om asmateriaal nauwkeuriger en minder kans op beschadigingen dan bij een klauwplaat of gewone boorkop op een draai- of freesbank op te spannen.

De metaaldraaibank, met toebehoren en spantangenset.

Op een afgeladen werktafel zagen we een goede verstekzaag en een ponsapparaat om papierrollen voor het draaiorgel te maken.

Tot slot zagen lagen er in de werkplaats ook twee door Leo gemaakte 'armeluisvandiktebanken' om hout vlak te schuren. Zie daarover het artikel van Leo in Bb 69 (1993), met reacties daarop in volgende nummers en een aanvulling met nuttige tips in Bb 99 (2000).

Het e-mailadres waar mensen hun reactie/aanmelding heen kunnen sturen is:

leo@schenkelaars.info.

Geef daarbij aan waar je belangstelling vooral naar uitgaat.

Je wordt dan teruggebeld of gemaïld om een afspraak te maken op zaterdag 3, zondag 4 of maandag 5 juni in de werkplaats in Hoogland.

